

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Laus prudentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

rum, & decretorum Ecclesie accuratam cognitionem habeat.

Secundò, si prudenter, piè, feliciter interpretetur, viua voce, scriptis commentarijs, concionibus.

Tertiò, si sublimes quæstiones de Deo, Angelis, & Christianæ religionis mysterijs, quæ ad scholasticam attinent, discretè, subtiliter, sanctè, grauius enucleat.

Quartò, si Theologiam, quam moralem vocant, de actionibus Christianis licitis, vel illicitis, partim vi iudicij, partim longa lectione fuerit complexus, si in huiusmodi quæstionibus discutendis solers sit, & prudens, &c.

Laus pietatis.

A Scientia ad virtutes transeo. Primum locum obinet pietas, de qua Synesius in libro ad Imperatorem Arcadium, de regno:

Ευσέβεια δὲ πρῶτον ὀφείβηται, καὶ ἡ ἀσφάλεια ἐφ' ἧς ἐσθλῆται τὸ ἀγαθὸν ἐμπέδουται. Hæc basis firma est, cui imperij, & vitæ priuatæ simulachrum insistit.

Pietatis partes enumerata.

Vt est autem cultus erga Deum, huius partes sunt amor Dei, timor, & honor, restatus fide, spe, charitate, & officijs iustitiæ Christianæ.

Secundò, hæreseos odium, zelus propagandæ religionis Christianæ.

Tertiò, preces, supplicationes, orationes religiosæ, cum frequentia, constantia, perseuerantia, vehementia, seruaore, ardore.

Quartò, grati animi significatio erga Deum, votiuua, vel libera, corporis voluntaria afflictatio, castitas, paupertas, obedientia, peregrinatio religiosâ, honores Ecclesiasticis habitibus, librorum factorum, templorum, imaginum cultus, &c.

Aufon. in actione gratiarum ad Imperatorem Gratianum.

Nonnulla attingit Aufonius ad Gratianum, Nullum quidem diem ab adolescentia tua, nisi adorato Dei numine, & voti reus, & illicò absolutus egisti, lotis manibus, mente pura, immaculabili conscientia, & quod in paucis est, cogitatione sincera (indè castitas Imperatoris) Operto conclaui tui, non sanctior ara Vestalis, non Pontificis cubile castius, nec puluinar flaminis tam pudicum.

Addit de modestia. Cuius vnquam egressus auspiciator fuit, aut incessus modestior, aut habitudo cohibitor, aut familiaris habitus condécenciator.

Laus prudentie.

Prudentia quæ à Synesio ἀπιστὸν ἀριστὸν βασιλικὴν πρῶτα dicitur, ab Aristotele definitur, *ἔστι μετὰ λόγου ἀλοιδόσι, κατὰ ἀγαθὰ ἀνδραγαθία, κατὰ πρακτικὴν.* Habitus cum recta ratione, in bonis, maliq̄e actiuus.

Laudabuntur in prudente octo virtutes administræ prudentiæ, memoria, intelligentia, docilitas, solertia, ratio, prouidentia, circumspectio, cautio.

Octo virtutes in prudentia committuntur diligenter notanda.

Memoria, est cognitio rerum præteritarum.

Intelligentia præsentium.

Docilitas notitia per institutionem comparata.

Solertia, quæ est ingenij in inueniendo, & conijciendo sagacitas.

Ratio, quæ argumentatione, & ratiocinatione concluditur.

Prouidentia, est ipsa dispositio rerum ad finem consequendum idonearum.

Circumspectio, est ad circumstantias rei ipsius, de qua agitur, attentio.

Cautio denique, molitio quædam mentis, aduersus ea, quæ sese obijciunt, impedimentata.

Et hæc de ipsâ virtute considerantur.

Quod verò ad obiecta pertinet, vel est in rebus priuatis, circa coniugem, sobolem, fortunam, rei familiaris administrationem, in venditionibus, emptionibus, commutationibus, locationibus, ære alieno dissoluendo, diuitijs conferuandis.

Vel in publicis extra bellum, in legibus ferendis, non ferendis, abrogandis, seditionibus comprimidis, conferuandis ciuitatibus, reconciliandis, tributis, vœtigalibus, iudicijis disponendis.

In militia, in bellis suscipiendis, non suscipiendis, tempore, loco, rei gerendæ modo, captandis, occultandis suis consilijs, hostilibus detegendis, eludendis, militibus deligendis, exercendis, animandis, parandis armis, vasis, machinis, impedimentis, classibus, commeatibus, stipendijs, acie instruenda, pugna pugnanda, victoria moderanda. Attingit nonnulla Plinius in Traiano.

Hoc veri Principis at que etiam Consulis reconciliare amulas ciuitates, tumentesque Populos non Imperio magis, quam ratione compes-

compescere. Intereedere iniquitatibus magistratum, infectumque reddere quicquid fieri non oportuit. Postremo velocissimi lyderis instar, omnia inuisere, omnia audire, & vnde cumque in uocatum statim velut numen adesse. Talia esse crediderim; quæ ipse mundi paræs temperat nutu, si quando oculos dimisit in terras, & facta mortalium: inter diuina opera numerare dignatus est, quibus nunc per te liber, solutusque cælo tantum vacat, postquam te dedidit, qui erga hominum genus vice sua fungeris: fungeris enim, sufficitque mandatis, cum tibi dies omnis summa cum utilitate nostra, cum tua laude condonatur.

Laus actionum, & laboris, in tuenda republ.

Latinus Pacatus in panegyri Constantini.
Latinus Pacatus: virum egregijs districtum negotijs sic effert laudibus. Gaudent profecto diuina perpetuo moru, & iugis agitatione se. vegetat æternitas, & quicquid homines vocamus laborem, vestra natura est, vt indefessa vertigo cælum rotat, vt maria æstibus inquieta sunt, & stare sol nescit, ita tu Imperator continuatis negotijs, & in se quodam orbe redeuntibus semper exercitus es.

Laus Iustitiæ.

Iust. facies aurea.
Magna imprimis iustitiæ veneratio, nec immerito βαμδὸς, ἀψήσται δὲ χρυσεῖς, monet Argentarius Anthol. l. 4. cuius faciem auream, & aureos oculos fecit Pindarus apud Athenæum lib. 12.

Iustitia: ancomiti.
Hæc certè, (vt ait Cyprianus, l. 12: de abusionibus) est pax populorum, tu tamen patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ fecunditas, solatium pauperum, de cuius laude scripsit Libanius Oratione singulari, & præclara habet Tull. lib. 2. Officiorum scct. 32 & 40.

Est autem virtus vnicuique suâ tribuens, quæ in tres partes diuiditur: Vna naturalis est, quam ab ipsa natura accepimus; altera legitima, quæ est ex constitutione Principis, aut populi autoritate sancita; tertia posita est in consuetudine, quæ ius continet, sine lege propter antiquitatis obseruantiam vsitatum.

Iustitia: partes & laudatio: mis capitis.
Iustitia naturalis in sex quoque partes distribuitur: Prima est religio, iustitia erga Deum; & vis quædam menti insita, quæ Dei metu, & sacrorum ceremonijs hominem regit.

Δικαιοσύνης τὸ κάλλιστον ἐστὶ τῆ πρός θεοῦ ἐνοσίχθων, inquit Porphyrius, lib. de abstinentia à carnibus.

Secunda pietas, Iustitia, quæ Deo, patriæ, parentibus, amicis, affinibus, diligens cultus, ac debita redditus obseruantia, & charitas.

Tertia, gratia officiorum bonorum, amicitiarum memoria, & remuneratio.

Quarta, vindicatio, qua iustitia vim, aut contumeliam defendendo propulsat, aut in scelesti animaduertit.

Quinta, obseruantia, & veneratio maiorum, vt sacerdotum, & senum.

Sexta, veritas, in dictis, simplicitas, & fides. Partes iustitiæ sunt, maximè eius, quæ in vindicando, & defendendo posita est, iustos & insontes tueri, iniustos, & noxios persequi: accusando, deferendo; cognoscendo, inquirendo, damnando, supplicijs afficiendo: Acta, contractus, leges, decreta publica, pacta iusta sancire, & sancita defendere, iniusta rescindere, antiquare, abrogare, scelus iniustum tollere, res, & fortunas legitimis dominis reddere, nummos adulterinos tollere, mensuras, & pondera æquare, iustam distributionem facere, dignis digna tribuere, fidem seruare patriæ, principi, magistratibus, populis, ciuibus, externis, domesticis, hostibus, gratiam beneficis referre.

Laus fortitudinis.

Fortitudo murus est Semiramidis. quæ vita aduersus tot impendentes malorum procellas munitur.

Duris, ut illex tunsâ bipennibus. Nigra ferax frondis in Algido, Per damna, per cades ab ipso, Ducit opes, animumque ferro.

Et hoc putat esse pati, quod κατὰ τὸν φῦλον Πάτι quid? ἢ ἰσχυροτάτην, vt ait Nazianzenus in tetralichis.

Est autem virtus, quæ res mortíferas, & ἀναγκαστικὰ, mortemque ipsam contemnimus.

Fortitudinis quatuor sunt species, quarum splendor est maximus; magnanimitas, fiducia, patientia, perseverantia.

Magnanimitas est exaggerata animi quædam moderatio, qua res magnas & aggredimur, & administramus.

Fiducia est, per quam magnis, & honestis rebus.

